

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat

af 2. europaudvalgsmøde

Dato: onsdag den 3. juli 2019
Tidspunkt: mødet begyndte kl. 11.00
Sted: vær. 2-080

Til stede: Jan E. Jørgensen (V), formand, Lars Aslan Rasmussen (S), næstformand, Katrine Robsøe (RV), Ina Strøjer-Schmidt (SF), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velasquez (EL), Kristian Jensen (V), Morten Messerschmidt (DF) og Katarina Ammitzbøll (KF).

Desuden deltog: statsminister Mette Frederiksen.

Punkt 1. Afrapportering fra ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd den 30. juni 2019

Statsministeren: På dette vores første møde vil jeg begynde med at sige, at jeg glæder mig til at samarbejde med Europaudvalget. Den første opgave i den sammenhæng er for mit vedkommende en afrapportering fra det ekstraordinære rådsmøde, jeg deltog i den 30. juni-2. juli. Det endte med at blive et ualmindelig langt møde, da det viste sig vanskeligt at opnå enighed om fordelingen af topposterne i EU. Jeg var selv blandt de regeringsledere, der advokerede stærkt for, at vi skulle nå til en konklusion på mødet; det havde været meget problematisk for Det Europæiske Råd, hvis ikke det var lykkedes os at få en aftale på plads. Vi ved endnu ikke, hvem der er blevet valgt til formand for Europa-Parlamentet – mens vi sidder her, tælles der stadig stemmer op. Måske får vi det at vide i løbet af mødet; i så fald må vi håndtere det fleksibelt og i fællesskab, da jeg ikke har haft mulighed for at forberede mig på det.

Vi gik i gang med forhandlingerne den 30. juni, og de fortsatte til langt ud på natten og endda ud på morgenen. Ved middagstid den 1. juli meddelte rådsformand Tusk, at der ikke kunne opnås enighed om den pakke, der lå på bordet. Så stod vi et rigtigt svært sted, og jeg var blandt dem, der gav udtryk for, at mødet var nødt til at fortsætte, så man kunne nå et resultat. Det lykkedes heldigvis.

Som ny formand for Kommissionen indstiller Rådet den tyske forsvarsminister, Ursula von der Leyen. Nogle af jer kender hende; jeg har selv arbejdet sammen med hende tidligere i en anden rådsformation, da vi begge var beskæftigelsesministre. Jeg husker hende som en ret slagkraftig type, og det tror jeg er utrolig godt. Efter 3 dage i Bruxelles vil jeg mene, at noget af det,

der er behov for i EU, er en hårdere mødeledelse, og det tror jeg hun vil kunne facilitere for Kommissionens vedkommende.

Set med danske briller er det utrolig positivt, at det lykkedes at få Margrethe Vestager ind som en del af den nye ledelse af Kommissionen. Den kommer herefter til at bestå af Ursula von der Leyen, den hidtidige første næstformand, Frans Timmermans, som var spidskandidat for den socialdemokratiske gruppe, og så Margrethe Vestager. Jeg er blevet spurgt til, hvordan det ser ud med ressortfordelingerne, men det kan vi ikke give et svar på endnu; de bliver fastlagt af den nye kommissionsformand i samråd med de enkelte lande, som jo udnævner kommissærerne. Jeg håber på allerede i næste uge, hvor jeg besøger den tyske kansler Merkel i Berlin, også at kunne mødes med den nye kommissionsformand for at kunne gøre det danske synspunkt gældende tidligt i processen.

Formand for Det Europæiske Råd bliver Belgiens premierminister, Charles Michel, mens Spaniens udenrigsminister, Josep Borrell, bliver ny udenrigsrepræsentant. Endvidere har vi indstillet, at IMF's generalsekretær, Christine Lagarde, overtager posten som ny formand for Den Europæiske Centralbank. Det betyder, at der blandt topposterne i EU er tre kvinder, og det er rigtig positivt. Først må vi dog afvente, om von der Leyen bliver godkendt af et flertal i Europa-Parlamentet.

Jeg vil gerne knytte et par ord til, hvorfor det var et vanskeligt rådsmøde. Der ligger nogle dynamikker nedenunder, hvoraf nogle af dem er velkendte, især for jer, der har arbejdet med europapolitik længe. Det handler om, at posterne skal fordeles geografisk og kønsmæssigt retfærdigt, og at der også skal findes en balance mellem store og små lande, og mellem nye og gamle medlemslande. Alt det skal man forsøge at få til at gå op i en højere enhed. To yderligere dynamikker har spillet en stor rolle: Den ene er spitzekandidatprocessen, som der er meget forskellige holdninger til i Rådet. Jeg er selv modstander af den og har været det hele vejen igennem. Den anden er, i hvilken grad man skal tillægge de politiske grupper vægt. Det er der også forskellige holdninger til i Rådet: Nogle mener, at man sidder der alene som repræsentant på vegne af sit land. Men de fleste af os sidder også i nogle politiske grupperinger, og det er ikke ligegyldigt, hvilken politisk balance der er i det samlede puslespil. Det er nok i særdeleshed de to sidstnævnte problematikker, der gjorde forhandlingerne hårde.

Jeg glæder mig på Europas vegne over, at der blev fundet en løsning. En ny kommission skal selvfølgelig godkendes senere, men i første omgang skal der findes en formand for Europa-Parlamentet, og hvem det bliver, finder vi måske ud af i dag, mens vi holder møde her.

Søren Søndergaard bød statsministeren velkommen på hendes første besøg i udvalget og takkede for orienteringen. Han spurgte, hvad de østeuropæiske lande sagde til resultatet. For man kunne vel næppe have forestillet sig en større fuckfinger til Østeuropa end det, forhandlingerne var endt med. Posterne var gået til Tyskland, Frankrig, Spanien, Belgien, Holland, Danmark og sandsynligvis Italien. Man kunne frygte, at nogle af de østeuropæiske lande havde

fået noget til gengæld for at acceptere den pakke. Var der blevet givet løfter til f.eks. Ungarn, Polen og Tjekkiet? Eller havde de bare accepteret, at ingen poster gik til østeuropæere?

Statsministeren svarede, at der ikke var afgivet politiske løfter til nogen lande ud over det, der stod i konklusionerne. Hun ville ikke udtrykke sig på samme måde som Søren Søndergaard. For det første havde de østeuropæiske lande alle stemt for fordelingen og lod til at være tilfredse med den. Hun bemærkede desuden, at Rådet som et bud på en geografisk og partimæssig balance havde lagt op til, at Europa-Parlamentet valgte en socialdemokratisk østeuropæer som parlamentsformand, nemlig den tidligere bulgarske regeringschef Sergej Stanisjev, for en periode på de første 2 ½ år. Noget tydede dog på, at det ikke ville blive tilfældet.

Kristian Jensen supplerede statsministeren ved at sige, at Visegradlandene faktisk havde afvist endnu en pakke, hvor en østeuropæer var blandt buddene, nemlig bulgareren Kristalina Georgieva – direktør i Verdensbanken og tidligere kommissær. Det havde de fire lande gjort, fordi det var en højere prioritet for dem at få en anden sammensætning af de fremtrædende poster end den, der var lagt op til, end at der lige sad en østeuropæer på en af dem.

Statsministeren bekræftede, at der havde været andre skitser på bordet, hvor østeuropæere var blevet foreslået til fremtrædende poster. Det var rigtigt, som Kristian Jensen sagde, at ikke mindst Ungarn havde været imod. Man skulle samtidig huske på, at de østeuropæiske lande er en noget blandet størrelse og ikke nødvendigvis en fasttømret blok. Ikke mindst de tre baltiske lande lod til i højere grad at identificere sig med Norden og havde et erklæret ønske om ikke bare at være med i en østlig gruppering, der står over for en vestlig, men i højere grad i en nordlig over for en sydlig. Det fandt hun meget positivt, ikke mindst med tanke på de fælles historiske bånd mellem Norden og Baltikum, og da der også storpolitisk var mange fælles nordisk-baltiske interesser, var der grund til for hende som statsminister at bruge kræfter på at styrke de bånd.

Søren Søndergaard var glad for, at statsministeren slog fast i al offentlighed, at Østeuropa ikke havde fået løfter til gengæld. Det var ellers rygtedes gennem pressen, og enhver kendte udfordringerne med visse af de østeuropæiske lande, og at der snart skulle træffes beslutninger med potentielt store konsekvenser for dem.

Han havde bemærket, at udpegningen af Timmermans og Vestager som næstformænd fremgik mange steder. Var der tale om en indstilling fra Rådet og i så fald til hvem? Eller var det blot tanker, stats- og regeringslederne lidt tilfældigt havde gjort sig?

Statsministeren svarede, at det var ført til protokols, at Vestager og Timmermans ville blive – som det hed – højest rangerende næstformænd. De to ville dermed sammen med den nye kommissionsformand udgøre ledelsen. Det var også blevet fremhævet af rådsformand Tusk på det efterfølgende pressemøde.

Morten Messerschmidt spurgte, om der stadig var liv i spitzekandidatprocessen. Der stod intet om den i traktaten, så det havde været et rent coup d'état og en voldsom anfægtelse af medlemslandens beføjelser, da Europa-Parlamentet 5 år tidligere havde fået implementeret den proces og derigennem presset Juncker ind som formand. Det ville være dejligt, hvis spitzekandidatprocessen kunne stødes til graven.

Han havde desuden noteret sig statsministerens varme opbakning til Margrethe Vestager som kommissær. Men samtidig sagde statsministeren, at de politiske kvalifikationer er afgørende. I det lys ville han gerne høre, om der havde fundet en tilnærmelse sted mellem Vestagers og statsministerens udgangspunkter siden valgkampen forud for valget til Europa-Parlamentet den 26. maj. For da havde han bemærket, at Socialdemokratiet og Radikale Venstre havde mærkbart afvigende synspunkter, når det kom til vandrende arbejdstagere, rekruttering af arbejdskraft udefra, velfærdsydelse gennem EU-retten, EU's udvikling og meget mere. Hvorfor var det så godt for statsministeren at have en radikal på denne post?

Statsministeren svarede, at hun havde været imod spitzekandidatprocessen helt fra begyndelsen, og hun indtog den samme holdning i rollen som statsminister – ligesom det danske socialdemokrati heller ikke fremover ville støtte processen i gruppen af europæiske socialdemokratier. Hun slog fast, at EU bliver nødt til at have sine rødder i Rådet, fordi det er stats- og regeringscheferne, der repræsenterer landene og dermed befolkningerne. Spitzekandidatprocessen var en dårlig idé, og de seneste dage havde vist hvorfor. Hun kunne ikke røbe, hvilke lande der havde udtrykt hvilke holdninger, men hun kunne sige, at stemningen i Rådet generelt var for at evaluere processen, og at mange lande ville forholde sig kritisk til den. Der var også almindelig opbakning til, at arbejdet gik i gang hurtigt, så man ikke blev fanget i en ny proces, man ikke har taget kompetent stilling til.

På spørgsmålet om uenigheden mellem Socialdemokratiets og Radikale Venstres europapolitik svarede hun, at partierne ikke havde flyttet sig. Statsministeren så ganske vist gerne et mere socialdemokratisk Europa. Ikke desto mindre havde hun vurderet, at det rigtige var at beholde Vestager, dels fordi hun som kommissær havde vist sig meget kompetent, dels fordi det ubetinget er en fordel for et lille land som Danmark med en højtplaceret dansker i Kommissionen. På samme måde ville hun have støttet, hvis der havde vist sig en mulighed for en toppost til en højt placeret dansker fra et parti som f.eks. Venstre.

Kristian Jensen påpegede, at der også havde været fordele ved den langstrakte proces, fordi det viste, at de små lande ikke bare kan overtrufes. De store lande var på G20-mødet i Osaka blevet enige om en plan, og hvis den var blevet gennemført, havde det bekræftet, at de store lande bare kunne sidde og handle posterne af med hinanden. Det rodede forløb havde trods alt medført, at alle var blevet nødt til at lytte til hinanden.

Om Margrethe Vestager sagde han, at det var glimrende og værdifuldt, at der på høje poster sidder folk, som forstår de danske problematikker. Kabalen medførte, at IMF skulle have ny

direktør. Her ville han tilråde, at man holdt fast i princippet om at have en europæer på den post, så man kan holde fast i de danske og europæiske værdier, Valutafonden står for.

Statsministeren kunne se både negative og positive sider ved, at en række store lande var blevet enige om en plan. 28 mand kan trods alt ikke sætte sig ved forhandlingsbordet og sammensætte et hold fra grunden, uden at der forinden ligger nogle forslag på bordet, man kan tage udgangspunkt i. Det var i øvrigt også tilfældigt, at G20-mødet i Osaka fandt sted lige inden DER-mødet. Omvendt er fordelene ved et langstrakt forløb, at man får tygget sig igennem så mange elementer, at resultatet i højere grad bliver fælleseje. Det kunne vise sig, at resultatet ville få en stærkere forankring end de første forslag, der lå på bordet. Og det var positivt ikke mindst med udsigten til Brexit, budgetforhandlinger og fortsat migrantkrise.

Søren Søndergaard ville gerne vide, om man havde drøftet den institutionelle problematik vedrørende udpegningen af næstformændene. Det fremgår af Lissabontraktaten, at Kommissionen er uafhængig, og at EU-institutioner og lande ikke kan pålægge den noget – og at det er formandens prærogativ at udnævne viceformænd. Rådet bevægede sig med andre ord ind på kommissionsformandens område. Var man på vej mod en udvikling, hvor Rådet også skulle til at fastlægge ressortfordelingen?

Statsministeren var enig i Søren Søndergaards udlægning af traktaten. Den samlede kommission inklusive ressortfordelingen desuden skal godkendes i Europa-Parlamentet. Ingen i Rådet havde dog haft skrupler over, at man som en del af en samlet kabale havde sat navne på de to højest rangerende under formanden. Men i diskussionen begyndte nogle lande at ville sætte ressort på kommissærerne, og det fik ikke lov at finde sted.

Jan E. Jørgensen spurgte, i hvor høj grad de danske forbehold havde været en hæmsko for Vestagers muligheder for at blive kommissionsformand.

Statsministeren svarede, at forbeholdene efter hendes vurdering ikke havde spillet nogen rolle.

Morten Messerschmidt fandt det forunderligt, at statsministeren ønskede en så magtfuld politisk post til Vestager og samtidig betonedede ønsket om et socialdemokratisk Europa. Han spurgte, om der var indgået uformelle aftaler om, at Vestager i højere grad skulle lytte til statsministeren og tage Danmarks hat på i stedet for Radikale Venstres hat.

Han var i øvrigt via medierne orienteret om, at det i talende stund lod til, at den italienske socialdemokrat David Sassoli ville blive formand for Europa-Parlamentet.

Jan E. Jørgensen indvendte over for Morten Messerschmidt, at alle danske partier vel må siges at repræsentere Danmark.

Statsministeren mente, at det altid er en god idé at lytte til statsministeren. Det var ikke i sig selv nyt, at en kommissær kan have en anden partifarve end regeringens. Men hun forventede og lagde til grund, at den danske kommissær til enhver tid spejler landets interesser og regeringens grundlæggende synspunkter. Hvor grænsen præcis går, var dog svært at definere.

Formanden sluttede af ved på udvalgets vegne at udtrykke forventning om et godt samarbejde med den nye regering og statsministeren.

Mødet sluttede kl. 11.35.